

Ant Udruvės ežero stataus skardžio stovėjo Baltaragio vėjinis malūnas. Nuo neatmenamų laikų mosavo jis savo dideliais sparnais, tarytum būtų norėjęs pasikelti ir nuskristi nuo pakriūtės.

Žemai pakalnėje tyvuliavo skaidrus Udruvės ežeras, plačiai išsišakojęs tarp aplinkinių kalnų, apaugusių pušynais, ir slėnių, užtrauktų pelkių maurais. Baltaragio malūnas buvo ant aukščiausio kranto, ir jo sparnai, šmėkščiodami iš tolo pro mėlynas pušų viršūnes, sukdavosi prie mažiausio vėjelio, kuris padvelkdavo nuo ežero.

Udruvės ežero vandenys nuolatos skalavo malūno kalno apgriuvusį šlaitą, tarytum norėdami jį nugriauti su visu malūnu. Bet pragyveno Baltaragio tėvų tėvai, ežeras visą laiką skalavo pakrantę, o malūnas vis stovėjo kaip stovėjęs ant pakriūtės, jo sparnai sukosi, ir jis nuolatos ūžė. Tas jo ūžimas susiliedavo su ežero murmėjimu ir sudarydavo kažkokį svaiginantį gaudesį, kuris užkerėdavo savo paslaptinumumu.

Ar ne jis buvo užkerėjęs ir paskutinį Paudruvės malūniną – Baltrų Baltaragį, kuris vienišas gyveno tame

malūne su savo vienturte dukra Jurga. Senas našlys taip labai mylėjo savo dukrą, kad dieną naktį akių nuo jos nenuleisdavo, kartais nušvisdamas visas, tarsi nepaprastos laimės apšviestas, o kartais taip nuliūsdamas ir susirūpindamas, kad net žilų plaukų vainikas apie nuplikusią jo galvą dar labiau išbaldavo. Ką galvodavo ir ką jausdavo senas malūninkas, niekas nežinojo, nebent nujautė, kad gražuolė dukra – visas jo gyvenimas.

O dukrai maža buvo rūpesčio, ko tėvas nušvinta ar pražyla į ją žiūrėdamas. Jai visas gyvenimas atrodė kaip linksmas jaunystės juokas, o jos kiekviename žvilgsnyje juokėsi aštuoniolika nerūpestingų metų. Tai buvo viso Paudrūvės kaimo pati smagiausia mergina, kuri savo skambiu juoku, savo linksmų akių gundančiais žvilgsniais ne vieną jaunikį buvo išvedusi iš proto ir ne vieną dar žadėjo išvesti. Tai buvo tikra išdykėlė, našlio tėvo išpaikinta vienturtė, kuri iš visko juokus krėtė ir pati pirmoji juokėsi.

Ne vienas norėjo pasivogti jos tą juoką visam gyvenimui, bet niekas neišeidavo, nors kažin kaip sugundyti stengdavosi. Linksma nerūpestinga Jurga išeidavo laisva iš visų meilės pinklių ir dar smagiau kvatodavo. Vienas po kito važiuodavo jaunikiai su piršliais į Baltaragio malūną, bet neįstengdavo atvažiuoti. Vos tik privažiuodavo prie Udruvės šakoto ežero, ir patys nesuprasdavo, kaip paklysdavo, nors Baltaragio malūnas iš tolo per mylią būdavo matyti.

Čia būta kažkokios neįspėjamos paslapties, kuri mandriausius suklaidindavo, ir niekas negalėdavo suprasti, kas pagaliau pastoja piršliams kelią pas Baltaragio dukterį. Net giedriausią pavakarę staiga kildavo iš ežero rūkas, kuris aiškiausią dieną paversdavo tamsiausia naktimi, ar patys arkliai, nežinia ko išgąsdinti, pasukdavo iš tiesaus kelio į šunkelius ir dievai žino kur nuveždavo, ar ežero sąsmaukų tilčiukai, – o jų buvo ne vienas, bet septyni, – staiga dingdavo, ar dar kažkas atsitikdavo, tiktai piršliai, užuot nuvažiavę į Baltaragio malūną, atsidurdavo visai kitoje Udruvės ežero pusėje, arba dar blogiau, čia pat prie malūno, klampiose Pinčuko pelkėse, kuriose ligi aušros kankindavosi, nerasdami kelio, o išaušus pamatydavo, kad po plynias pakalnėje murdosi, keikdamiesi grįždavo tuščiomis namo.

O nuo to laiko, kai Meškučių valakininko sūnus Gaudėšius Antanas prarado Pinčuko pelkėse arklius ir pats vos galo negavo su piršliu, gindamiesi nuo visokių šmėklų, kurios juos kiaurą naktį visaip dovijo ir klaidino, viliodamos į liūno eketes, o paskui, kai Dungvietų išdidus senbernis Juodišius su savo piršliu Keturakiu nuvažiavo nuo stataus skardžio tiesiai į Udruvės ežerą, sudaužė vežimą ir nusuko pačiam geriausiam apylinkės piršliui sprandą, kad tas ne po ilgo net Dievui atidavė savo melagio dūšią, niekas nediršo, net ir drąsiausieji, važiuoti su piršliais pas Baltaragio dukterį.

Kas čia buvo, niekas tikrai nežinojo. Sklido gandai, kad Baltaragio gražuolė dukra susidėjusi su Udruvės ežero laumėmis ir pats velnias ją pasidabojęs. Kiti net spėliodavo, koks velnias, – ne kuris nors kitas, tiktai pačių Paudruvės pelkių velnias – Pinčukas, visų gerai žinomas ir artimiausias Baltaragio kaimynas. Kiti, nenorėdami tikėti tokiomis paskalomis, tvirtino, kad čia pats tėvas Baltaragis kaltas, nes, be proto mylėdamas dukterį ir būdamas pats raganius (o kad jis turi kažkokių reikalų su velniais ir kitomis dvasiomis, jau seniai žmonėse kalbos sklido), taisąs visokius burtus ir pinkles, kad jaunikiai negalėtų atvažiuoti su piršliais ir iš jo paveržti dukterį.

Kaip ten iš tikrųjų buvo, kas žino, tiktai Jurga juokdavosi, išgirdusi tokias kalbas, o senis Baltaragis kaip žemė tylėdavo. Jeigu jau kas prisispyręs klausdavo dėl piršlių su jaunikiais nelaimių, tai Baltaragis tiktai pečiais patraukdavo.

– Turbūt per daug įkaušę buvo, kad neatvažiavo, – kartais atsakydavo. – Malūnas ant kalno, iš tolo matyti, net iš antros ežero pusės. Tai kur čia gali paklysti? Kasdien žmonės į malūną važiuoja, ir niekas nepaklysta.

Tai buvo tiesa. Važiuok į malūną – dieną ar naktį – niekad nepaklysi, o su piršliais net nemėgink – būtinai nosisuksi sprandą. Kodėl taip buvo, niekas negalėjo suprasti. Pats Baltaragis numanė, bet nieko negalėjo padaryti. O duktė kasdien vis gražesnė darėsi, tiktai piršlių su jaunikiais, nors kartais ir laukė, nesulaukė. Tada nejučiomis Jurgos linksmosios akys

kartais apsiniaukdavo, ir lūpose sustingdavo juokas. Tai matydamas, tėvas vis dažniau užsidarydavo malūne, kažką galvojo, nieko nesugalvodamas, tiktai vis labiau pražildamas. Jis žinojo, kas čia yra, kad piršliai negali atvažiuoti, ir jeigu pirma pro pirštus į tai žiūrėjo ir net patenkintas buvo, tai dabar, kartais išsvysdamas nuliūdusią savo dukterį, graužėsi iš to gailėsčio ir tylėjo kaip žemė.

Tada prakalbėdavo visa burna Švendubrės ubagyno senmergė davatka Uršulė Purvinaitė, kuri ilgus metus tarnavo Baltaragio malūne ir su kuria ten keisti dalykai atsitiko, kuriais anksčiau niekas nenorėjo tikėti. Bet dabar, kai dėjosi toki nesuprantami reiškiniai, daug kas buvo linkęs patikėti net sena davatka.